

Xalqın maarifləndirilməsi, əlaqə-iştetik təriyəsi, məlumatlaşdırılma-sı kimi təmel prinsiplərini fəaliyyət məqsədine çevirən radio istənilən məkanda dinləyicilərin dostu olaraq, hər nəslin müasirinə çevrilir. 1926-ci ilin 6 noyabr tarixində Azərbaycan radiosunun yaradılması ölkənin ictimai-mədəni həyatında əhəmiyyətli hadisə oldu. Bu yenilik minlərlə dinləyiciyə xoş ovqat bəxş etdi. Hər kəsin evinə yeni bir ab-hava daxil oldu. Bir əsre yaxındır ki, insanlarla yol yoldaşı olan Azərbaycan radiosu tarixi bir yol keçib. XX əsrin ən möhtəşəm keşfərindən olan və her gün insanlarla ünsiyət yaranan, əməkçi həyatında əvəzsiz yer tutan radio yarandığı zamandan informasiya liderliyini qoruyub-saxlaya bilib. Neçə-neçə onilliklər arxada qalıb. Xalqın bir əsre yaxın tarixi ilə bəzəg yol gələn Azərbaycan radiosu keşməkəli günlərin də, xoş soraqların da tarixini ebediləşdirib. Sirlə-soraqlı dünyamızdan bizlərə məlumatları çatdırıran radiomuz bu illərdə, qərinələrdə olan tariximizin keşməkəli, uğurlu zamandan dinləyicilərinə danışıb. Bəzən sevindirib, bəzən kövrəldib, bəzən də tariximizin dönməndə bizləri düşündürüb. Nələri bize danışmayıb.

Diqqətimizi ondan çəkməmişik. Axi əsrlərin tarixindən sözülləb gələn ulu babalarımızın yaşadığını zaman, bu günün həqiqətləri radiodan eşitdiyimiz məlumatlarda bizləri böyük bir xalqın keçdiyi yol ilə baş-başa qoyub. Bu gün radionun bütün programları milli-mənəvi dəyərləri, milli adət və ənənələri, mədəniyyət və incəsənetin bütün rəngarəngliyini özündə əks etdirir. Müxtəlif məzmunlu proqramlar hazırlayarken cəmiyyətdəki siyasi eqidələri, dini baxışları, ictimai fikir və reyin müxtəlif cərəyanlarını, habelə, ölkə və təntənələrinin hüquq bərabərliyini nəzərə alır. Bu gün de Azərbaycan radiosuna maraq azalmayıb və her gün dinlədiyimiz xəbərlər bize ölkəmizin ictimai-siyasi mədəni həyatı ilə bağlı əhəmiyyətli hadisələri çatdırır.

ZƏNGİN TARİXİ YOLDA

Qısa da olsa Azərbaycan radiosunun yaranma günündə şərəfli, zəngin tarixi yoluna nəzər salaq. Xalqı ilə hər zaman temasda olan, ötən və yaşılanan hadisələri dinləyicisinə çatdırıran Azərbaycan radiosu "Sabahınız xeyir olsun, əziz dinləyicilər", "Axşamınız xeyir olsun, hörməti dinləyicilər", deyərək günün istenilen zamanında dinləyicilərinə yeni xəbərləri, xoş ovqatları çatdırmağa çalışıb. Tarixi dövrü vərəqələdikcə "Satira ateşiyə", "Ədəbiyyatın vəzifələri", "Radio saatı" kimi verilişlərin səsləndirilməsi ilə ilk, kövrək addımlarını atan radio qısa bir zamanda zəngin verilişlərin yaradıcısına çevirilir. Təbii ki, radioda yeni verilişlərin hazırlanması və yeniliklər yeni, istedadlı kadrların cəlb olunmasına tələb edirdi. Radionun ilk azərbaycanlı diktörleri Azərbaycan Politexnik İnstututunun tələbesi İsmayııl Əlibəyov və Azərbaycan Dövlət Darülfünunun hüquq-iqtisad fakültəsinin tələbəsi Raya İmanzada olurlar. Azərbaycan radiosunun inkişaf etdiyi sonrakı merhələdə isə Fatma Cabbarova, Züleyxa Hacıyeva, Gültəkin Cabbarlı, Aydin Qaradağlı, Sabutay Quliyev, Ramiz Mustafayev kimi ustad diktörler yetişirlər. Radioya peşəkar mütəxəssilərin yol açması Azərbaycan radiosunun gündelik verilişlərinin həcminin artmasına getirib çıxarıb. İlk verilişlərin hazırlanmasında Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənetinin görkəmli xadimləri fəal iştirak edirdilər. Bədii və musiqili verilişlərin müəllifləri Üzeyir Hacıbəyli, Müslüm Maqomayev, Məmməd Səid Ordubadi, Cəfər Cabbarlı, Səmed Vurğun, Hüseynqulu Sarabski, Bülbül, Mustafa Mərdanov kimi Azərbaycan mədəniyyətində yeri və çəkisi olan sənətkarlar olur. Qısa məsafədə radionun dinləyici auditoriyası da genişlənir və Bakıda 35 kilovat gücündə yeni radio stansiyasının işə salınması ilə Azərbaycan radiosunun verilişləri Qafqazda, Özbəkistanda, Türkmenistanda, hətta Qara dənizin şərq sahilində eşidilir. 1940-ci ilin sonunda ölkə ərazisində radio nöqtələrinin sayı 51 minə çatır. 32 rayonda yerli radio verilişləri redaksiyaları fəaliyyətə başlayır. Azərbaycan radiosu ilə dinc və te-

6 Noyabr - Azərbaycan Televiziyası və Radiosu Günü

miz səma altında yaşayan insanlara Böyük Vətən mühərribəsinin elan olunmasını - gerçən, fəvqəladə, acıncıqlı bir xəbəri ictimaiyyətə çatdırmaq nə qədər çətin olsa da, bu gerçəkliyə hamiya bəyan etdi. 1941-ci il iyunun 22-nə keçən gecə mühərribənin başlanmasını Azərbaycan dinləyicilərinə diktör Zehra Salayeva zirzəmidəki yarımqararlıq bir otaqdan xəbər verir. Həmin zamandan 5 il müddətində Azərbaycan radiosunun işçiləri faşizmə mübarizədə mikrofonu en kəsərlə silahla çevirirlər. Mühərribə dövrünün teleblərinə uyğun olaraq radio buraxılışları çox qısa müddətə hazırlanır, verilişlər gecə-gündüz ara vermədən yazılır və montaj edilirdi. Ağır mühərribə dövrünün en çox dinlənilən verilişi "Azərbaycan - cəbhə üçün" hər kəs böyük həyəcanla gözləyirdi. Əsas ağırlıq isə, təbii ki, "Son xəbərlər" redaksiyasının üzərinə düşündü. Her gün dinləyiciye mühüm məlumatlar, dövlət qərarları 30 dəqiqə ərzində tərcümə edilər, Azərbaycan dilində çatdırılır. Elə qələbə sorağını da Azərbaycan dinləyicisi radio vasitəsilə eşidir. Həmin dövrə SSRİ rəhbərliyi radionun ictimai-siyasi, mədəni həyatda ve faşizmə qarşı mübarizədə oynadığı böyük rolü nəzərə alaraq, 1945-ci il mayın 2-də xüsusi qərarla mayın 7-sini Radio Günü elan edir. Bu tarixi gün uzun illər boyu Azərbaycanda da bayram edilir. Amma tarixi ədalət qələbə çalır. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini eldə etdikdən sonra Azərbaycan radiosunun yaranma günü - noyabrin 6-sı "Azərbaycan Televiziya və Radio İşçilərinin peşə bayramı" elan olundu.

XALQIN RUHU, FOLKLOR İRSI VƏ TARİXİ MƏDƏNİYYƏTİ

Ötən əsri 70-ci illəri Azərbaycan radiosu üçün, xüsusilə əlamətdar olmuşdur. "Sabahınız xeyir", "Axşam görüşəri", "Bulaq", "Nətəvan" qızlar klubu, "Lirika dəftərindən", "Muğam saatı", "Arzu" musiqi poctu, "Yazıcı və zaman", "Mahnı şəhəri gəzir", "Teatr mikrofon qarşısında" kimi verilişlər radionun nüfuzunu daha da yüksəldir. Bu verilişlərdə xalqın ruhu, onun folklor irsi, tarixi mədəniyyəti kimi dəyərlər öz əksini tapır. Milli maraq və düşüncədən qaynaqlanan bu verilişlərin hazırlanması Ulu Öndər Heydər Əliyevin radioya ayırdığı diqqətdən irəli gəlirdi. Heydər Əliyev radionun böyük təbliğat mexanizmi olaraq aşıladıq dəyərlərin mahiyyətini müdrikcəsinə anlayırdı. Hər bir ailənin sevilən verilişi olan "Bulaq" belə milli verilişlərin ilk qaranşusu oldu. Ulu Öndərin xeyir-duası ilə fəaliyyətə başlayan bu radiotoplul İlk dəfə Azərbaycan efrinə şifahi nitqin ən koloritli, milli, etnoqrafik, xalq düşüncə terzi ilə cila lanmış nəfəsini getirdi. Radio dalğaları ilə Şərqi yayılmış "Bulaq" xaricdəki soydaşlarımıza arzu və isteklərini vahid dil, düşüncə, ortaq Vətən duyğularını ifadə edən məktubları efridə səsləndirdi. Ulu Öndərin göstəriş və məsləhəti əsasında daha sonra "Ozan" teletoplusu yaradıldı və tezliklə

ümumxalq məhəbbəti qazandı. Radionun yaxın keçmişinə yazılın tarixi də Onun principial mövqedən çıxış etdiyini bir daha göstərir. 1988-ci ildə başlanan Dağılıq Qarabağ münaqışəsi zamanı radio Azərbaycan xalqının maraqlarından çıxış etdi. Bu, 1990-ci ilin yanvarında özünü daha da qabarlı şəkildə göstərdi. Sovet imperiyası təkcə xalqı deyil, həm de Azərbaycan radiosunu susdurmağa cəhd edir.

QƏLƏBƏ SORAĞI!

Qarabağ uğrunda erməni işgalçılara qarşı savaşın başlanılması ilə radio hər gün Müdafiə Nazirliyinin məlumatlarını yayır. Dinləyicilərdə vətənpərvər hissələri gücləndirən "Açıq-aşkar", "Xudafərin", "Sözün düzü", "Baxış bucağı", "Dünya", "Pille", "Çevre", "Radio-atmaca", "Molla Nəsreddin", "Yol", "Yuva", "Vaxt", "Dan yeri" kimi verilişlər həzırlanır, hərbi marşlar səsləndirilir. Azərbaycanın işgal olunmuş torpaqları, torpağın bölünməzliyi uğrunda canını sıpar edən vətən oğullarının mübarizəli və s. kimi fikirləri daim bizi lər çatdırıb Azərbaycan radiosu.

44 günlük Vətən mühərribəsindən xəbərləri Azərbaycan televiziyası radiosundan alıq. Azərbaycan radiosu xoş mündələrlə bizi lər sevindirdi. Azərbaycan Ordusunun uğurlu eməliyyatlarından bizə məlumat verdi radiomuz. Qələbə sorağını verdi. Füzulinin, Cəbrayılın, Zəngilanın, Şuşanın və başqa ərazilərimizin işğaldan azad olunma xəberini çatdırıb. Qəhrəman oğullarımızın şücaətindən danişdi. Zəferimizi dinlədikcə sevinc gözümüzü saxlaya bilmədik. Bizim yol yoldaşımız olan bu gün öz sözünü deyə bilən, öz fərqli dəstə-xətti ilə seçilən, ən güclü təbliğat sistemine çəvirlən radiomuz 99 ildir Azərbaycan dinləyicisi ilə yol gelir. Bu yol hələ neçə-neçə onillikləri ehətə edəcək, xalqın milli tarixi, gələcəyi, Azərbaycanın dənəmik inkişafı, uğurları, beynəlxalq mövqeyi ilə bağlı bize çox xəbərləri çatdıracaq.

30 İL SONRA "GÖSTƏRİR BAKI!"

Azərbaycan televiziyası radiodan 30 il sonra - 1956-ci il fevralın 14-də fəaliyyətə başladı. İlk veriliş günü ekrannda gənc aktrisa Nəcibə Məlikova göründü. Çıxışını "Göstərir Bakı!" kəlməsi ilə açan Nəcibə Məlikova tamaşaçıları televiziyanın fəaliyyətə başlaması münasibətə təbrik edib. Həmin gün ekran da "Bəxtiyan" bədii filmi nümayiş etdirilib. 1957-ci ildən Azərbaycan televiziyası efrə həftədə 5 dəfə çıxmağa başladı və verilişlərin gündəlik həcmi 2 saat 20 dəqiqəyə çatıldı. 1962-ci ildə gündəlik efrə çıxan proqramların həcmi 7 saatadək artmışdı. 70-ci illərdən etibarən Azərbaycan televiziyasının gündəlik veriliş və proqramlarının yayım həcmi 10 saata, 80-ci illərdə 18 saata çatıldı. 2005-ci ilin yanvarından isə televiziya 24 saatlıq fasiləsiz yayımı keçdi.

1956-ci ildə Bakı televiziya studiyası və

Radioinformasiya idarəsi ayrılıqda fəaliyyət göstərirdi. 1970-ci ildə televiziya Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsi statusu aldı. 1991-ci ildə komitə şirkətə çevrildi. 2005-ci ildən isə Azərbaycan Prezidentinin sərəncamı ilə şirkət "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətine çevrildi.

1988-ci ildə Dağılıq Qarabağ münaqışəsi başlanması Azərbaycan televiziyası üçün əsl sınağa çevrildi. Kommunist Partiyasının nəzarəti altında fəaliyyət göstəridiyindən və SSRİ daxilində başlayan münaqışəyə hazır olmadığından Azərbaycan televiziyası informasiya siyasetini qura bilmirdi. Separatçıların Xankəndidə keçirdiyi fasiləsiz mitinglər barədə qısa xəbəri Azərbaycan televiziyası yalnız 10 gündən sonra - hökumətin icazəsi ilə "Qarabağda yaranmış vəziyyət" adı altında efirə verdi. Bakıda başlayan küləvi nümayişlər zamanı da meydandan bir-başa yayına TV iki gün gec başlıdı. Bu isə AzTV rəhbərliyinin Azərbaycan KP MK-nin birinci katibi Əbdürəhman Vəzirovun irade-sinin əleyhinə çıxması neticəsində mümkün oldu. Azərbaycan televiziyasının əməkdaşları da xalqla birlikdə Qorbaçovun addımlarına qarşı çıxaraq Azərbaycan Konstitusiyasına, beynəlxalq hüquq normallarına əməl edilməsini, erməni separatçılarının qanunsuz hərəkətlərinin qarşısının alınmasını tələb edirdi. Azərbaycan televiziyası ilə çıxış edən siyasi icmalçılardan Kreml Azərbaycana qarşı apardığı siyasetin mahiyyətini, respublikamızda yaranmış idarəolunmaz ictimai-siyasi veziyəti, xalqın haqlı tələblər i牠əli sürdürüyünlə cəsaretle dile getirirdilər. Moskvadan gələn emissarların Azərbaycan televiziyasının vasitəsilə Kreml Bakıya qoşun yeritməyəcəyi və fəvqəladə veziyət elan etməyəcəyi barədə vədlərinə baxmayaq, 1990-ci il yanvarın 19-da saat 19:25-də Azərbaycan televiziyasının enerji bloku partladı. Azərbaycan televiziyasının yayımını yalnız yanvarın 28-də bərpa etmək mümkün oldu.

2004-cü ilin fevralından başlayaraq AzTV-nin proqramlarının Avropa ölkələrində daha keyfiyyətli yayımı təmin edildi. Bu məqsədlə Teleradio İstehsalat Birliyinin mütəxəssisləri teleqüllə kompleksində yeni rəqəmsal TV - Up-link stansiyasını quraşdırılar. İndi Azərbaycan televiziyasının verilişləri həmin stansiyadan Avropaya "Hot Bird", Şimali Amerikaya "Galaxy 25", Asiyaya isə "Azerspace-1" peykərlər vasitəsilə yayılır.

QARABAĞ VƏ ŞƏRQİ ZƏNGƏZURDA RADIO-TELEVİZYİYA YAYIMI

2020-ci il dekabrın 31-dən etibarən, radio-televiziya yayımının teşkilatı Şuşa, Ağdam, Bərdə rayonları, eləcə də etraf yaşayış məntəqələrində bərpa edildi. Şuşa Radio-Televiziya Yayım Stansiyasında rəqəmsal TV yayım avadanlığı, anten-fider sistemi və 10 TV kanalın peykədən qəbulu üçün baş stansiya avadanlığı qurulub, istismara verilib. Artıq Kəlbəcər şəhərində 17 metrlik yeni metal qüllə istismara verilib. Bununla da Kəlbəcər şəhəri və rayonun etraf 15 kəndində 8 TV və 1 radionun yayımı təmin olunub. Qubadlı Xanlıq Radio-Televiziya Yayım Stansiyasının mövcud 50 metrlik qülləsindən istifadə olunmaqla 8 TV və 2 radio proqramının Qubadlı şəhəri və Qubadlı rayonunun 12 kəndində (Əlibəyli, Qoturbulaq, Xocahan, Qapaklı, Muğanlı, Hal, Xanlıq, Hənzəli, Əfəndilər, Qəzyan, Saray, Yuxarı Mollu) yayımı təmin olunub. Bu və ya digər ərazilərdə də radio-televiziya yayımı bərpa edilib.

Bu gün Azərbaycan Televiziyası və radiosu yeni dövrünü yaşayır. Öz sözünü deyə bilən, öz fərqli dəstə-xətti ilə seçilən, ən güclü təbliğat sistemindən çəvrilən radiomuz, televiziymiz illərdir ki, Azərbaycan tamaşaçıları ilə yol gelir. Bu yol hələ neçə-neçə onillikləri əhatə edəcək, xalqın milli tarixi, gələcəyi, Azərbaycanın dinamik inkişafı, uğurları və beynəlxalq mövqeyi ilə bağlı bize çox xəbərləri çatdıracaq.

Zümrüd BAYRAMOVA